

FEKETE KÁROLY ÉS FERENCZ ÁRPÁD (SZERK.)

Vigasztaló ismeret

Tanulmányok a Heidelbergi Káté teológiájáról

Szerkesztők: Fekete Károly, Ferencz Árpád (szerk.)

ISBN 978-963-558-237-2

Kiadó: Budapest, Kálvin János Kiadó, 2013 (151 oldal)

A 2013. esztendőben a Debreceni Református Hittudományi Egyetem tanári kara több tudományos művel hozzájárult a Heidelbergi Káté 450 éves jubileumának méltó megünnepléséhez. Fekete Károly *A Heidelbergi Káté magyarázata* (Budapest, Kálvin Kiadó, 2013) című könyvében, valamint Ferencz Árpád Karl Barth *A keresztyén tanítás a Heidelbergi Káté alapján* (Budapest, Kálvin Kiadó, 2013) című művének fordításán kívül a *Vigasztaló ismeret* című tanulmánykötet közös szerkesztése által is elősegíti a hitvallási irat mai üzenetének jobb megértését. A kötet az MRE Doktorok Kollégiuma 2013 augusztusában, Debrecenben tartott ülésének Heidelbergi Kátével kapcsolatos előadásait adja közre igényes és jól áttekinthető formában. A jelen recenzió a tanulmányok rövid áttekintésével ad ízelítőt az előadások sokszínűségéből.

Fekete Károly *Ünnepi előszavában* mértékadó viszonyítási pontként mutatja be a hitvallási iratot, amely által kínált „boldogító tudásra égetően szükségünk van”. (7. old.) Központi témáinak továbbgondolást serkentő felvillantása során külön kitér a keresztyén önzonosság témakörére, mellyel kapcsolatban Krisztus prófétai, papi és királyi tisztségeiben való részesedésünk gyakorlásának

szükségességére hívja fel a figyelmet. Végül megállapítja, a Heidelbergi Káté központi témái rávilágítanak, hogy „újra fel kell fedeznünk a tanító jellegű alkalmak jelentőségét, amelyeknek a Káté segítségével a gyülekezetépítés tartalmi cselekményeivé kell válniuk”. (12. old.)

Németh Tamás *A Hitvallás mint alapvető tanítás régen és ma* című tanulmányában a *hitvalláson*, mint egy történelmi iraton túl tekintve, a *hit megvallásának* témáját tárgyalja, mely alkalmával rámutat, hogy „a hitvallások azért születnek, mert van élő hit.” (16. old.) Ez alapján fogalmazza meg álláspontját az új hitvallás lehetőségének kérdéskörében is, mely szerint „a magújult evangéliumi hithez lehetséges a magújult hitvallás megalkotása.” (20. old.) A Heidelbergi Káté hitvalló erejének az egyértelműségét és a Szentíráshoz való hűségét tekintti, melyeket irányadónak tart egy új hitvallás megalkotása alkalmával is.

Karasszon István *Az Ószövetség a Heidelbergi Kátében* című munkája elején kihangsúlyozza, hogy vallja a Káté által képviselt ószövetségi magyarázatok mai használhatóságát. A továbbiakban Heinrich Bullinger *Summa christlicher Religion* című munkájával egybevetve vázolja fel, hol lehet elhelyezni szerzőinek gondolkodását a 16. századi teológiában. Pontos és részletes, mégis

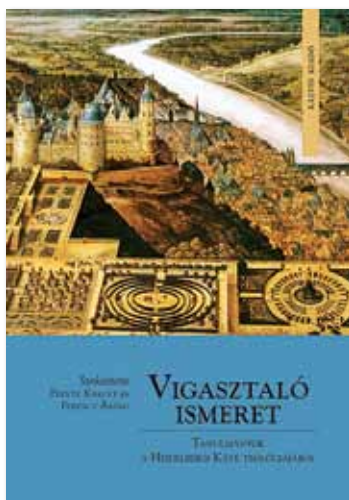
az olvasó számára könnyen követhető gondolatvezetése végén több kritikát megfogalmaz a hitvallás ószövetségi passzusok alkalmazására vonatkozóan, azonban megállapítja, hogy „a Heidelbergi Káté, s főként annak bibliai háttere, [...] változatlanul aktuális, s igen kívánatos, hogy gyülekezeti körökben is megőrizzük hagyományos népszerűségét!” (31. old.)

Vladár Gábor *A Heidelbergi Káté szentírás-használata* című tanulmányában a Káté szentírás-használatának körvonalait vázolja fel a Szentírás egészét, vagy egyes részeit jelölő kifejezések, a szövegben előforduló bibliai idézetek, valamint a lapszéli bibliai helyek vizsgálásával. A témák részletekbe menő tárgyalása végeztével arra a következtetésre jut, hogy bár a Káté a korábbi református hitvallásoktól eltérően nem tárgyalja külön kérdésben a Szentírás jelentőségét, vagy ihletettséget, szemléletét mégis differenciált szentírás-értelmezés jellemzi. „A Szentírás betű szerinti értelmezését keresi, és ismer alternatív magyarázati módszereket is, mindenképp azonban a Szentlélek belső bizonyágtételét akarja előnyben részesíteni.” (50. old.)

Fekete Csaba a *Kérdések és kiadások* című művében a Heidelbergi Káté kiadásainak több szálon vezetett történeteit izgalmas módon szerkeszti egy összefüggő történeti áttekintés keretébe, mely során egyfelől tudományos őszinteséggel számol be az eldöntetlen kérdésekről, másfelől a bizonytalansággal

meg nem alkuvó hozzáállással boncolja az összekuszálódott eseményszálakat. Befejezésül a 2013-as Heidelbergi Káté kiadásával kapcsolatban fogalmaz meg kritikákat a továbbgondolás céljával.

Gaal Sándor *A Heidelbergi Káté miszológiai jelentősége ma* című tanulmányában az egyház misszióját/önértelmezését tárgyalja a hitvallási irat fényében. A tévutaknak számító egyházi önértelmezések gyenge pontjainak és a téves egyházi viselkedéstípusok mögött megmutatkozó tényezőknél a bemutatásán túl a Káté tartalmi és formai jellemzői alapján „egy sokkal »egyháziasabb« [...] vagy még inkább Isten eredeti tervéhez közelebb” levő egyházképet és egyházi programot fogalmaz meg. (83. old.) Gondolatmenetéből mindvégig tükröződik a kijózanító valóság ismerete, amely azonban nem pesszimizmusba taszítja az olvasót, hanem útkeresésre sarkallja a

Heidelbergi Kátének a Szentírás bizonyágtételén alapuló jelzőtáblái irányába.

Ferencz Árpád *A Heidelbergi Káté dogmatikai kézikönyve, vagy keresztyén életre vezérlő kalauz?* című tanulmányában arra keresi a választ, hogy „releváns-e és ha igen milyen mértékben a Heidelbergi Káté a mai reformátusság erkölcsi ítéletalkotási folyamainak szintjén?” (87. old.) Ennek megválaszolása érdekében először a posztmodern kor rövid diagnózisát foglalja össze, melyet a Káté etikai irányának felvázolása követ. Széleskörű, több teológiai tudományágra érintő és egységbe foglaló gondo-

latmenetében egyértelmű irányvonalat jelöl ki, melyen haladva kikristályosodik, hogy „a Heidelbergi Káté a maga tiszta, világos koordinátarendszerével a mai ember számára is olyan lehetőségeket mutat fel, melyek között az ember embersége kiteljesedhet.” (101. old.)

Szűcs Ferenc *A Heidelbergi Káté legújabb magyar nyelvű magyarázatai* című művében két 20. századi tendenciára hívja fel a figyelmet, egyrészről a *katechizmusi* istentiszteletek műfajának eltűnésére, másrészről a kátémagyarázat gazdagságára a kegyességi irodalomban. A továbbiakban az új hitvallás iránti igény, illetve a népegyház-hitvalló egyház körüli vita témáit részletezi. Végül Fekete Károly *A Heidelbergi Káté magyarázata* című könyvét méltatja, illetve a Káté teológiai oktatásban betöltött szerepét értékeli. Mindezek részletezése alkalmával, felhívja a figyelmet a háttérben meghúzódó különböző teológiai irányzatok hatására, valamint folyamatosan kitekint aktuális kérdésekre és lehetséges válaszokra az egyházi gyakorlat területén.

Jakab-Szászi Andrea *A Heidelbergi Káté a hitre nevelésben* című tanulmányában azt vizsgálja, hogyan lett a Káté az iskolák egyik legfontosabb tananyaga, majd hogyan és miért került oldalszélre a gyermekek és a fiatalok katechézisében. A téma első részének kifejtésénél rámutat a káték jellemzőire, mely a „klasszikus hittankönyv prototípusává” tette őket, illetve bemutatja a legismertebb gyermekek között használt katechizmusokat, részletesen kitérve a Heidelbergi Kátéra, illetve annak gyermekek számára átdolgozott változataira. A Heidelbergi Káté háttérbe kerülésének történeti bemutatásán túl rámutat a kátétanítás akadályozó té-

nyezőkre, illetve megfogalmazza a káté gyermekek adottságaihoz igazodó alkalmazásának fő pontjait, mely segítheti a Heidelbergi Káté és a hittanoktatás kapcsolatának továbbgondolását.

Fekete Károly *A Heidelbergi Káté szerepe a felnőttképzésben* című művének első részében a hitvallás hat (katechetikai, doxologikus, kerügmatikus, elhatároló, közösségi, és önmeghatározó) feladatkörét mutatja be, melyek által rámutat református egyházunk hiányosságaira és egyszersmind a Heidelbergi Káté szellemében a Szentírás alapján megfogalmazott gyógymódra. Ezek kifejtése után a „gyülekezeti felnőttképzés szisztematikus megszervezésének” fontosságára hívja fel a figyelmet, irányt mutatva egyértelmű, gyakorlati tanácsokkal a kátémagyarázatos igehirdetés gyakorlására, illetve a kátémagyarázat intenzív kurzusként való megvalósítására vonatkozóan.

A *Vigasztaló ismeretben* közölt tanulmányok részletes és pontos tudományossággal, továbbgondolást segítő kritikákkal és sokféle kitekintő gyakorlatiassággal járulnak hozzá a Heidelbergi Káté 450. évfordulójának köszöntéséhez. Igényes formában, jól felépített gondolatvezetéssel segítik az olvasót, hogy végig tudja járni az utat a Káté írásmagyarázati módszerétől elindulva üzenetének dogmatikai, etikai, missziológiai és gyakorlati teológiai következményei irányába. Ezen az úton mindvégig érezhetjük, hogy a hitvallási iratra való emlékezés több mint tiszteletadás a reformátorok tudományos tevékenysége előtt. Az írott betű megelevenedik és eszközzé válik, hogy az igazság Lelke vezessen minket az igazság teljesebb megértésére a mai kor viszonyai között.

Kovács Gergő